

Motion till riksdagen 2022/23:2348

av **Håkan Svenneling m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato

---

1 Innehållsförteckning

1 Innehållsförteckning	1
2 Förslag till riksdagsbeslut	2
3 Sverige är tryggare utan Nato	2
4 Militär alliansfrihet är det bästa för Sveriges säkerhet	3
4.1 En självständig utrikespolitik	5
4.1.1 Inga utländska baser på svensk mark	6
4.1.2 Effekter på svensk vapenexport	7
5 Ett kärnvapenfritt Sverige	7
5.1 Sverige ska kräva garantier från Nato vad gäller kärnvapen	9
6 Effekterna på Försvarsmaktens personal	10
7 En undermålig process	11
8 Förankring av Natopolitiken i riksdagen	11

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska fortsätta att vara militärt alliansfritt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige vid en anslutning till Nato ska göra tydligt att man inte har för avsikt att tillåta permanenta baser eller stadigvarande närvaro av allierade styrkor på det egna territoriet under fredstid och därför begära sådana garantier, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska förbli en kärnvapenfri stat och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom Nato ska driva principen om "No First Use" och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska ställa sig bakom att kärnvapen har en avskräckande förmåga och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i arbetet inom Nato, inte ska vara del i s.k. nuclear sharing och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel och transitering av kärnvapen på svenskt territorium i både freds- och krigstid och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska oaktat ett svenskt medlemskap i Nato förbehålla sig rätten att gå med i FN:s konvention om förbud mot kärnvapen samt ha rätt att inte stå bakom Natos uttalanden om kritik mot konventionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aldrig ska delta i Natos övningsverksamhet som inkluderar övning i användandet av kärnvapen såsom Snowcat och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, i arbetet inom Nato, inte ska ingå i Nuclear Planning Group och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska förbehålla sig rätten att inte stödja Natos uttalanden om kärnvapen och i alla typer av samarbeten med Nato aktivt bör använda sig av fotnoter för att markera avståndstagande till kärnvapen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta initiativ till en ordning för kontinuerlig förankring av Natopolitiken med riksdagens samtliga partier och tillkännager detta för regeringen.

3 Sverige är tryggare utan Nato

Utgångspunkten för Sveriges försvars- och säkerhetspolitik ska vara att värna vårt lands säkerhet. Den svenska försvars- och säkerhetspolitiken ska utgå från en självständig analys och strategi som syftar till att skapa trygghet för Sverige och våra medborgare. Vårt lands historia med mer än 200 år av fred är unik. Den viktigaste, om än inte den enda, förklaringen till detta är den militära alliansfriheten.

Som ett svar på Rysslands anfallskrig mot Ukraina gjorde den förra socialdemokratiska regeringen en helomvändning i fråga om Nato. Utan någon folklig debatt eller vidare förankring ansökte man den 18 maj 2022 om ett svenskt medlemskap. Den 5 juli undertecknade Natos medlemsstater det anslutningsprotokoll som gav Sverige (och Finland) status som inbjudna länder. För att Sverige ska kunna bli medlem i Nato krävs riksdagens godkännande, varför regeringen nu lämnat en proposition i ärendet.

Den ryska invasionen av Ukraina är oprovocerad, olaglig och oförsvarlig och helt i strid med folkrätten. Angreppet är en kränkning av Ukrainas territoriella integritet och suveränitet och innebär ett stort mänskligt lidande för det ukrainska folket. Invasionen innebär att vi har ett fullskaligt krig mitt i Europa. Det utmanar den europeiska säkerhetsordningen och ställer nya krav på de enskilda länderna i Europa. Rysslands aggression kan inte tolereras; Ukraina måste ha omvärldens stöd och Sverige måste stärka sitt totalförsvar. Ett svenskt medlemskap i Nato gör däremot varken Sverige eller Ukraina tryggare, tvärtom. I proposition 2022/23:74 argumenterar regeringen för att ett svenskt medlemskap i Nato skulle ha en avskräckande effekt. Vänsterpartiet menar motsatt att ett svenskt medlemskap i militäralliansen ökar risken för att vi dras in i krig och konflikter vi inte själva valt. Svensk utrikes- och säkerhetspolitik ska beslutas i Sverige, inte på Natos högkvarter i Bryssel, i Washington av USA:s president eller i Ankara av Turkiets president.

För en trovärdig säkerhetspolitik är det centralt att sträva efter en bred politisk enighet i Sveriges riksdag. Oaktat ett svenskt medlemskap i Nato är det nödvändigt med en självständig svensk säkerhetspolitisk analys och en levande och folklig debatt om förutsättningarna för svensk säkerhet. Svensk säkerhetspolitik ska utgå från svenska behov, ingenting annat.

I SOU 2016:57 konstateras att Ryssland sannolikt skulle svara på en eventuell militär förmågeuppbyggnad på svenskt territorium genom en militär anpassning i syfte att återupprätta en uppfattad balans, tväremot den avspänning som så väl behövs. I betänkandet ifrågasätts också effekterna vad avser den svenska nationella operativa förmågan vid ett eventuellt medlemskap i Nato. Den första försvarslinjen för varje medlemsland är de egna försvarsansträngningarna, och ett medlemskap i Nato innebär således ingen genväg för att lösa nationella förmågebrister.

Sverige behöver ett starkare samlat totalförsvar, där det civila samhällets robusthet och motståndskraft stärks för att vi alla ska kunna leva ett tryggt och säkert liv, liksom det är nödvändigt att bygga kapacitet för att värna vår suveränitet och vårt nationella självbestämmande – om så krävs, även med militära medel. Ett medlemskap i Nato kan inte ersätta uppbyggnaden av vårt eget försvar. Sverige måste själva ta ansvar för att bygga ett folkligt förankrat totalförsvar som klarar av att möta de uppgifter man ställs inför.

4 Militär alliansfrihet är det bästa för Sveriges säkerhet

Sveriges försvars- och säkerhetspolitik bygger på att vi genom att inte ingå i militära allianser har bättre möjligheter att skapa trygghet för vår befolkning och hålla svenskt territorium utanför krig. Vi har hållit Sverige militärt alliansfritt och bevarat vårt militära självbestämmande just för att i en sådant säkerhetspolitiskt läge vi ser nu kunna fatta självständiga beslut som gynnar svensk säkerhet och trygghet.

Den 16 mars 2022 tillsatte den dåvarande regeringen en arbetsgrupp för överläggningar om det förändrade säkerhetspolitiska läget till följd av Rysslands aggression mot Ukraina. Samtliga riksdagspartier deltog och den 13 maj presenterades rapporten Ett försämrat säkerhetspolitiskt läge – konsekvenser för Sverige (Ds 2022:7). Vänsterpartiet står som också framgår av proposition 2022/23:74 bakom de beskrivande delarna i departementsskrivelsen om Rysslands agerande. Rysslands roll och agerande i Sveriges närområde är av stor vikt för svensk säkerhetspolitik. Den auktoritära utvecklingen i Ryssland är strukturell, systematisk och långvarig och det är sannolikt att Putin eller en efterföljande likartad regim kommer att leda landet under överskådlig framtid. Vänsterpartiet vill fortsatt se omfattande sanktioner och ett minskat beroende av rysk gas och olja i hela Europa. Däremot menar vi att slutsatserna i departementsskrivelsen vad gäller Sveriges militära alliansfrihet är felaktiga och att viktiga frågor behandlats svepande och t.o.m. ignorant. Läs mer i vårt särskilda yttrande (Ds 2022:7 s. 45). Att basera ansökan om ett svenskt medlemskap i Nato på så ogrundade slutsatser, helt utan folklig debatt, är minst sagt oansvarigt.

I september 2016 överlämnades Utredningen om Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbetens betänkande Säkerhet i ny tid (SOU 2016:57) till regeringen. Utredningen hade bl.a. uppdraget att analysera och redogöra för innebörden av Sveriges samarbeten med andra länder och organisationer på det försvars- och säkerhetspolitiska området, i dag och i framtiden. Det bör noteras att regeringens proposition 2022/23:74 går stick i stäv med flera avgörande punkter i den analys som gjordes i betänkandet. Även om säkerhetspolitiken ständigt förändras och vi har ett särskilt läge i Europa, är principerna för Nato som militär allians fortfarande desamma. Det gäller även grunden för den svenska säkerhetspolitiska doktrinen.

Vänsterpartiet säger nej till ett svenskt medlemskap i Nato. Ett medlemskap i kärnvapenalliansen skulle väsentligt försämra vårt säkerhetspolitiska läge. Vi ser att det kan leda till ökade risker för Sverige, och att Sverige blir en del av de krig och konflikter som Natoländer bedriver. Därmed äventyras Sveriges trygghet mer genom Nato-medlemskap än genom fortsatt nationellt självbestämmande.

Riksdagen bör avslå regeringens proposition 2022/23:74 Sveriges medlemskap i Nato. Detta bör riksdagen besluta.

För Vänsterpartiet är det territoriella försvaret av Sverige centralt. Vårt land, vatten eller luftrum ska inte kränkas av andra stater. Därför kommer Vänsterpartiet alltid att stödja förslag och beslut som ökar skyddet av Sverige och de svenska medborgarna. Sverige ska ha ett starkt och folkligt förankrat totalförsvar med förmåga att möta de olika former av hot som vårt land kan ställas inför – ytterst en väpnad konflikt.

Sveriges militära alliansfrihet har tjänat oss och vår omvärld väl och har möjlighet att göra det under lång tid framöver. Den militära alliansfriheten har bidragit till att generation efter generation i Sverige kunnat leva i fred. Den har dessutom gett oss ett utrikespolitiskt handlingsutrymme som gjort att Sverige kunnat spela en viktig internationell roll för fred och nedrustning – när den politiska viljan funnits. Sverige ska vara

fortsatt militärt alliansfritt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige kan inför ett fullskaligt angrepp från en stormakt inte försvaras enbart med ett nationellt militärt försvar. Samarbetet med länderna i vårt närområde skulle i ett sådant läge vara avgörande. Diplomati och internationella samarbeten av olika slag kommer att vara nödvändigt. Vi tror att Sverige bäst avgör själva hur dessa samarbeten ska utformas och med vilka. Att skapa en bestående militär allians med en samling stater som redan nu är inblandade i krig och konflikter som vi inte står bakom, är kontraproduktivt och leder till ökade risker för vårt land.

För att möta de hot vi står inför krävs ett gott samarbete med våra grannländer, framför allt våra närmaste nordiska grannländer, men även länderna runt Östersjön. Internationellt samarbete måste alltid bygga på att Sverige fattar självständiga beslut, men att vi har en nära kontakt och i vissa fall planerar och övar tillsammans med andra länder.

Norrbottnen och Västerbotten ligger i Arktis, och Arktis är att betrakta som vårt lands absoluta närområde. Säkerhetspolitiska konflikter i Arktis kommer därför att ha direkt påverkan på vårt land. Ett svenskt Natomedlemskap skulle innebära att Arktis inte längre kan ses som ett lågspänningsområde. I stället skulle norra Sverige bli ett självklart övningsområde för andra stater, vilket i förlängningen leder till ökad risk för konflikt i Arktis. Det leder till en ökad hotbild mot Sverige när flera länder tillåts göra sig redo för strid i Arktis. Sverige ska inte upplåta övningsområden till andra stater utan svenskt deltagande eller tydlig nytta för svensk säkerhet.

4.1 En självständig utrikespolitik

Nato beskriver sig själva som både en politisk och en militär allians. Nato består inte bara av länder som ligger oss nära i synen på mänskliga rättigheter och demokrati. Även Turkiet, Ungern och andra länder som har stora problem med sin syn på mänskliga rättigheter är medlemmar. Det senaste decenniet har det varit en tydlig tillbakagång för demokratin i ett flertal Natoländer. Natos näst största medlemsland Turkiet har upprepade gånger genomfört territoriella kränkningar av sina grannländer. Så sent som i november 2022 genomförde Turkiet en militäroffensiv mot mål inne i både Syrien och Irak.

Turkiet har tydligt visat att man inte respekterar andra länders demokratiska ordning. Turkiets president Erdoğans försök att utpressa Sverige till regelvidriga utlämningar och ny lagstiftning i samband med Natoansökan är bara ett exempel. Redan dagarna innan Sveriges ansökan lämnades in visade Erdoğan att han inte skulle ge Sverige den smidiga process regeringen hade föreställt sig. I stället har vägen mot ett medlemskap kantats av orimliga krav som inte är förenliga med en fungerande rättsstat. Turkiet och Ungern är de två Natoländer som fortfarande valt att inte godkänna Sveriges ansökan. Det är också de två länder som Vänsterpartiet tidigt pekade ut riskerna att gå i militär allians med. Att andra länder ska tillåtas diktera villkoren för svensk politik är oacceptabelt.

En svensk ansökan om medlemskap i Nato skulle oundvikligen innebära att vi överlämnar en stor del av vår säkerhetspolitik till USA. Även om beslut i organisationen i mångt och mycket fattas med konsensus är det otvivelaktigt så att Nato bygger på USA:s militära kapacitet. USA har som land en särställning och i praktiken veto i Natos agerande. Det gör att de kan förmå andra länder att agera i enlighet med deras intressen

inom organisationen. I FOI-rapporten Transatlantiska tvivel (2021) beskrivs hur medlemsländer i Nato strävar efter att upprätthålla en nära, eller åstadkomma en närmare, relation till USA. Vid en ökad osäkerhet kring det amerikanska engagemanget för europeisk säkerhet under Trumpadministrationen sökte länderna enligt rapporten behålla amerikanskt engagemang genom att öka sitt eget engagemang och försöka visa sitt värde för USA – både genom stöd till amerikanska positioner i olika frågor och genom andra mer konkreta handlingar, såsom ökade bidrag till USA-ledda antiterroristoperationer.

Ett medlemskap innebär också en förväntan om att på olika sätt delta i andra länders krig och insatser. Även om det inte finns några bindande klausuler utifrån Washingtonfördraget finns en förväntan om lojalitet. I nämnda FOI-rapport beskrivs t.ex. hur Danmark historiskt har ”kompenserat låga försvarsutgifter med lyhördhet inför allierade önskemål om förmågor och styrkebidrag”.

En oroande utveckling är de ökade spänningarna mellan USA och Kina. Förutom ett höjt tonläge märks hur USA utökar sina militära baser i Sydkinesiska havet samtidigt som Kina har planer på att mångdubbla antalet kärnvapen. Det skapar en rad frågor, bl.a. om hur Natos ömsesidiga försvarsgarantier ska praktiseras vid ett eventuellt angrepp mot amerikanska baser i Kinas närområde.

Samtidigt har Nato och Natoländer genomfört tre extremt misslyckade krig i Afghanistan, i Irak och i Libyen som starkt bidragit till den flyktingkatastrof EU nu misslyckas med att hantera samt framväxten av terrororganisationen Daish/IS. Det måste också konstateras att det politiska läget i USA är instabilt och starkt polariserat. I kombination med den särskilda roll USA har i världspolitiken och i Nato skapar det en osäkerhet.

Ett medlemskap i Nato gör det knappast mindre viktigt att stå upp för en regelbaserad världsordning som syftar till fred och nedrustning. Sverige måste fortsätta vara en stark röst i världen för diplomati, bistånd och solidaritetsarbete. Vi har en lång och stolt historia av att stödja och bidra till andra länders utveckling mot mer demokrati, jämställdhet och hållbarhet. Det är de viktigaste metoderna för att bygga fred i världen. Det är av största vikt att Sverige fortsätter vara ett land som är delaktigt internationellt i arbete som främjar en mer fredlig värld och aldrig viker ned oss för stormakters intressen eller låter vår röst tystna.

4.1.1 Inga utländska baser på svensk mark

Natos militära resurser utgörs i princip uteslutande av medlemsstaternas egna. Nato har en militär ledningsstruktur, men inga egna militära förband. De avdelas i stället från medlemsstaterna efter begäran från Nato. Däremot finns ett antal Natobaser utplacerade i medlemsländerna. Exempelvis finns flygbaser stationerade i Estland och Litauen och i Lettland och Polen finns armébaser. Vänsterpartiet har inte för avsikt att låta annat lands militär permanent verka på vårt territorium och därför är aldrig baser med annan jurisdiktion än svensk aktuella.

Alla de tre nordiska länder som anslöt sig till Nato vid grundandet 1949 har haft reservationer vad gäller permanenta baser för främmande makters stridskrafter på eget territorium. Länder som Danmark, Norge och Island har en fastslagen politik gentemot Nato som innebär att man inte tillåter permanenta allierade styrkor på det egna territoriet under fredstid. Det är centralt att Sveriges hållning till Natobaser på svenskt territorium slås fast redan vid ett inträde i militäralliansen.

När Sverige tillåter närvaro av styrkor från Frankrike, Storbritannien och USA kan det inte uteslutas att deras militär medför kärnvapen till svenskt territorium. Det finns därför en ökad risk att närvaron av utländska styrkor i Sverige uppfattas i omvärlden som att Sverige förespråkar avskräckning genom kärnvapen. Med förbehåll och starkare lagstiftning skulle den osäkerheten kunna avhjälpas.

Unilaterala uttalanden vad gäller baser och kärnvapen är bräckliga. Det kan räcka med en förändrad politisk majoritet i landet för att en sådan politisk linje ska ändras. För att säkra att Sverige inte kommer att behöva upprätta Natobaser på svensk mark bör ett liknande uttalande även förankras i Nato. För tilliten mellan de olika parterna bör villkoren slås fast vid en anslutning.

Sverige ska vid en anslutning till Nato göra tydligt att man inte har för avsikt att tillåta permanenta baser eller stadigvarande närvaro av allierade styrkor på det egna territoriet under fredstid och ska därför begära sådana garantier. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.1.2 Effekter på svensk vapenexport

Vänsterpartiet anser att effekterna på svensk vapenexport blir negativa av ett Nato-medlemskap. År 2019 slutade Sverige exportera vapen till Turkiet, som en konsekvens av landets folkrättsvidriga invasion i nordöstra Syrien. Då fanns en fullständig politisk enighet om vikten av att agera mot regimen. Turkiet har upprepade gånger visat att man inte drar sig för att gå in militärt i sina grannländer. Så sent som i november förra året genomförde Turkiet en militäroffensiv mot kurdiska områden i både Syrien och Irak där 89 mål flygbombades under ett dygn. Attacken krävde mellan 30 och 90 dödsoffer. Enligt Turkiets försvarsminister Hulusi Akar var det ett av den moderna historiens mest omfattande bombangrepp. Ett av de krav Turkiet ställt på Sverige för att godkänna ett svenskt medlemskap i Nato är just att vapenexporten ska återupptas, vilket också har skett genom nya beslut från Inspektionen för strategiska produkter (ISP) i september 2022 med en direkt hänvisning till den utrikespolitiska deklARATIONEN från juni 2022. Vänsterpartiet anser inte att situationen i Turkiet har förbättrats på ett sådant sätt att vapenexport kan återupptas.

Ett medlemskap i Nato kan också komma att påverka de s.k. samarbetsavtal som ISP beviljar. Det kan resultera i att man godkänner nya avtal med länder man vanligtvis inte skulle bevilja för export då en tredje part, oftast USA, vill använda sig av svenska vapen eller materiel för att få igenom affären.

5 Ett kärnvapenfritt Sverige

Kärnvapen är en bärande del av Nato och Nato är en kärnvapenallians i bemärkelsen att amerikanska kärnvapen utgör den yttersta garantin för de allierades säkerhet, vilket också slås fast i SOU 2016:57. Ett medlemskap i Nato innebär ett åtagande till organisationens kärnvapendoktrin. I proposition 2022/23:74 går att läsa: ”Som Natomedlem kommer Sverige att bidra solidariskt till hela Natos säkerhet. Ett medlemskap i Nato omfattar ett åtagande till organisationens kärnvapendoktrin och den strategiska avskräckningen. Sverige kommer att omfattas av Natos operationsplanering och förmågeplanering och bidra till Natos avskräcknings- och försvarsåtgärder. Sverige kommer att omfattas av

samrådsskyldigheten och de ömsesidiga försvarsgarantierna i enlighet med artiklarna 4 och 5 i nordatlantiska fördraget.”

I sin årsbok för 2022 konstaterar fredsforskningsinstitutet Sipri att det finns tecken på att minskningen av kärnvapenarsenalerna har avstannat. De nio kärnvapenstaterna fortsätter modernisera sina kärnvapen och troligtvis kommer antalet att öka de närmaste tio åren. Organisationen och mottagaren av Nobels fredspris 2017 Ican varnar för att samtliga länder som deltar i Natos kärnvapendelning (se nedan) kommer att ta emot nya kärnvapen, s.k. B61-12, redan i början av 2023.

Den spända relationen mellan Ryssland och Nato riskerar att bidra till en ökad tilltro till kärnvapens avskräckande förmåga med upprustning och terrorbalans som följd. USA och Ryssland innehar tillsammans 90 procent av alla kärnvapen och antalet stridsspetsar i aktivt militärt lager förblev under 2021 på en stabil nivå. Den 21 februari i år meddelade Putin att Ryssland tills vidare pausar sitt deltagande i det Startavtal om kärnvapenedrustning som finns med USA. Även Natoländerna Storbritannien och Frankrike innehar kärnvapen. Storbritannien lade i början av 2021 om den tidigare policyn att minska landets kärnvapenarsenal och har i stället höjt det planerade taket för antalet kärnvapen. Frankrike har offentliggjort ett program för att utveckla en tredje generation atomdrivna ubåtar med kärnvapenbestyckade ballistiska robotar. Kina har en offensiv utökning av sina kärnvapenlager.

Sverige hade från början kunnat vara tydligt med att man inte kommer att tillåta kärnvapen på svenskt territorium, eller åtminstone gjort uttalanden liknande Danmarks och Norges vad gäller permanenta Natobaser och kärnvapen. I stället har man varit mycket tydligt med att Sverige ställer upp på allt. Den 5 juli 2022 överlämnade dåvarande utrikesminister Ann Linde en avsiktsförklaring till Nato där det framgår att ”Sverige accepterar Natos inställning till säkerhet och försvar, vilket inkluderar den avgörande roll som kärnvapen spelar, och har för avsikt att delta fullt ut i planeringsprocessen för Natos militära struktur och försvar, samt är berett att sätta in styrkor och förmågor för alla alliansens uppdrag”. Vänsterpartiet har återkommande föreslagit att Sverige ska sätta upp förbehåll om kärnvapen och utländska baser, något som både den socialdemokratiska och den moderatledda regeringen med stöd av Sverigedemokraterna avvisat. I proposition 2022/23:74 konstaterar regeringen att ”Sveriges ansökan om medlemskap i Nato har, med starkt parlamentariskt stöd, lämnats in utan förbehåll” och att regeringen står fast vid denna hållning.

Sverige ska förbli en kärnvapenfri stat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I proposition 2022/23:74 hänvisar man till den tidigare nämnda departementsskrivelsen (Ds 2022:7). Där behandlas kärnvapenfrågan svepande och man menar att Sverige oaktat ett Natomedlemskap skulle kunna driva frågan om kärnvapenedrustning. Att Sverige fortfarande inte ratificerat FN:s konvention mot kärnvapen efter påtryckningar från just Nato bevisar dock motsatsen. Självklart blir det betydligt svårare att som land driva frågor om nedrustning av kärnvapen om man ingår i en militärallians vars själva grundpelare bygger på möjligheten att använda kärnvapen. I SOU 2016:57 konstateras också att ”det är sannolikt behäftat med svårigheter att som Natomedlem driva tanken på ett internationellt kärnvapenförbud”. Så länge stormakter och försvarsallianser bygger sin säkerhetspolitik på kärnvapenavskräckning hotas mänskligheten av en total förödelse.

Inom Nato saknas principen om ”No First Use”. Det innebär att Nato inte utesluter att man vid en konflikt är den part som först använder sig av kärnvapen. Det gör att

hotet om kärnvapen alltid är överhängande. Sverige ska inom Nato driva principen om ”No First Use”. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5.1 Sverige ska kräva garantier från Nato vad gäller kärnvapen

Sverige ska aldrig vara med och planera, förbereda eller öva på att använda kärnvapen. Eftersom regeringen hittills har varit tydlig med att Sverige ställer sig bakom Natos hela politik, inklusive kärnvapenavskräckning, är det av största vikt att frågor som rör Sveriges förhållande till Natos kärnvapenanvändning behandlas i samband med anslutningsförfarandet. Våra grannländer Danmark och Norge gjorde t.ex. sina uttalanden om kärnvapen i samband med anslutningen.

Förespråkarna av kärnvapen argumenterar att kärnvapen är avskräckande. Det är ett mycket kortsiktigt perspektiv. Att länder tävlar med varandra i kärnvapenkapprustningen ökar osäkerheten och är knappast ett sätt att bygga fred och trygghet. Ett exempel är hur Kina nu drastiskt utökar sin kärnvapenarsenal för att komma upp i de volymer USA och Ryssland har.

Sverige ska inte ställa sig bakom att kärnvapen har en avskräckande förmåga. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

På s. 25 i proposition 2022/23:74 resonerar regeringen om att de inte ser några skäl för att ha kärnvapen eller permanenta baser på svenskt territorium i fredstid. En sådan viljeyttring står dock i motsättning till att man har valt att gå vidare med ansökan utan att söka någon som helst garanti från Nato. Det går inte att bortse från att ett svenskt medlemskap i Nato även innebär ett deltagande i Natos struktur för kärnvapenanvändning om inte detta tydliggörs redan vid ett inträde. De militärstrategiska behoven är i ständig förändring. Det har inte minst Rysslands anfallskrig mot Ukraina visat. Inom Nato förekommer s.k. kärnvapendeling eller nuclear sharing, där stater fria från kärnvapen ändå har kärnvapen utplacerade på sitt eget territorium. Det gör att amerikanska kärnvapen finns i både Belgien, Italien, Nederländerna, Tyskland och Turkiet. Länder som Finland, Litauen och Spanien har nationell lagstiftning mot kärnvapen. I Finland är det enligt lag t.ex. förbjudet att införa kärnladdningar samt att framställa, inneha och spränga sådana. Inom det finska utrikesutskottet råder konsensus om att lagstiftningen gäller i förhållande till Nato och även täcker in situationer där ett Natolands fartyg eller flygplan skulle ha behov av att röra sig inom Finlands territorium (Finlands riksdag, betänkande UtUB 16/2022 rd). För att tydliggöra Sveriges hållning gentemot Nato bör en liknande lagstiftning tas fram i samband med en anslutning till militäralliansen.

Sverige ska, i arbetet inom Nato, inte vara del i nuclear sharing. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör anta en nationell lagstiftning som förbjuder införsel och transitering av kärnvapen på svenskt territorium i både freds- och krigstid. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet menar att Sverige oaktat ett svenskt medlemskap i Nato ska förbehålla sig rätten att gå med i FN:s konvention om förbud mot kärnvapen samt ha rätt att inte stå bakom Natos uttalanden om kritik mot FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen skriver i proposition 2022/23:74 att Sverige fortsatt kommer att vara engagerat i rustningskontroll, nedrustning och icke-spridning. Regeringens oförmåga att ratificera och därmed slutgiltigt skriva under FN-konventionen om förbud mot kärn-

vapen är dessvärre ett exempel på motsatsen. Den norska regeringen utredde 2018 om det skulle strida mot Natoavtalet om Norge anslöt sig till FN-konventionen om förbud mot kärnvapen. Utredningen kom fram till att det skulle vara möjligt ur folkrättslig synpunkt, men det skulle inte vara politiskt möjligt att ansluta sig utan att komma i konflikt med medlemskapet i Nato. Det styrks av att inga Natoländer hittills har skrivit under konventionen. Vänsterpartiet menar att Sverige självklart ska skriva under FN:s kärnvapenkonvention för att fortsatt tillhöra de länder som tydligast förespråkar en kärnvapenfri värld. För att minska risken för ett kärnvapenkrig i vårt närområde bör Sverige i förhandlingar med andra driva på för kärnvapenfria zoner i vårt närområde. Dessa bör omfatta Norden, Arktis, Östersjön, EU och Europa för att verka som risk-reducerande åtgärd. Detta har vi bl.a. krävt tidigare i vår motion Försvarsmakten, klimat och miljö (mot. 2022/23:247).

För Vänsterpartiet är det självklart att Sverige inte heller ska understödja användningen av kärnvapen. Nato kommer sannolikt att begära ett taktiskt stöd till kärnvapenuppdraget. Det kan handla om att delta i den återkommande övningen Steadfast Noon som en del av det som kallas Snowcat (Support of Nuclear Operations With Conventional Air Tactics). Där skulle Sverige t.ex. kunna komma att bidra med konventionellt luftstöd vid insatser med kärnvapen.

Sverige ska aldrig delta i Natos övningsverksamhet som inkluderar övning i användandet av kärnvapen såsom Snowcat. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Natos högsta organ för kärnvapenfrågor är Nuclear Planning Group (NPG). Alla medlemsländer deltar oavsett om man själv hyser kärnvapen eller inte. Bara Frankrike har valt att ställa sig utanför. Gruppen behandlar bl.a. strategiska frågor rörande militäralliansens kärnvapen. Sverige bör som en röst mot kärnvapen markera och inte delta i NPG. Även om Frankrike har egna kärnvapen och står utanför NPG på andra grunder än Sverige bör göra, visar Frankrikes undantag att det är fullt möjligt. Sverige ska, i arbetet inom Nato, inte ingå i Nuclear Planning Group. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige ska förbehålla sig rätten att inte stödja Natos uttalanden om kärnvapen och bör i alla typer av samarbeten med Nato aktivt använda sig av fotnoter för att markera avståndstagande till kärnvapen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Effekterna på Försvarsmaktens personal

Ett medlemskap i Nato kommer att kräva mycket av Försvarsmaktens personal, något som regeringen knappt nämner i propositionen. Sverige beräknas komma att behöva bidra med ca 200 officerare till internationella uppdrag i Natos olika staber, vilket är ett högt antal. Även om antalet studenter på officersutbildningen ökar för varje år kommer det förmodligen att bli en stor utmaning att hitta och placera officerare på Natouppdrag, och det kommer med stor sannolikhet att kännas av i organisationen. Den personal som placeras på längre uppdrag utomlands måste ges tillräckligt goda villkor för att placeringen inte ska upplevas som en alltför stor uppoffring för den enskilde och dennes familj.

7 En undermålig process

Frågan om huruvida Sverige ska ansöka om medlemskap i Nato är genomgripande för vårt lands säkerhet. I SOU 2016:57 konstateras att ”en alliansanslutning – i likhet med EU-medlemskapet – i någon bemärkelse [skulle] inskränka Sveriges politiska och diplomatiska handlingsutrymme. Allianstillhörighet vore ett nytt raster i svensk utrikespolitik och ytterligare en dimension att ta hänsyn till vid den löpande utformningen av densamma”. Det är inte rimligt att en fråga av samma dignitet som ett medlemskap i EU eller EMU ska hastas fram, helt utan folklig förankring eller debatt. Att dessutom låta processen gå extremt fort i det tillstånd av chock som drabbat Europa är direkt oansvarigt.

Svensk utrikes- och säkerhetspolitik har skadats av hur både den socialdemokratiska och den moderatledda regeringen har hanterat Natoprocessen. I dag har Sveriges anseende internationellt kraftigt försämrats och nått en historiskt låg nivå. Det innebär att det säkerhetspolitiska hotet mot Sverige i dag är högre än på mycket länge.

Vänsterpartiet varnade tidigt för att Turkiet skulle ställa orimliga krav på Sverige, men dessa farhågor viftades bort av dåvarande regering såväl som av oppositionen. Resultatet blev att man gick vidare med Natoansökan i tron på en snabb ratificeringsprocess. Förhoppningen var ett skyndsamt godkännande där Sverige skulle ges status som inbjudet land på Natos möte i Madrid i juni 2022 för att därefter godkännas av Natoländernas parlament. Turkiet motsatte sig dock godkännandet av Sveriges och Finlands status som inbjudna länder. Regeringen valde i det läget att sluta ett separat avtal, ett s.k. memorandum, med Turkiet. Memorandumets innehåll har egentligen inget med Sverige som Natomedlem att göra utan behandlar andra frågor som Turkiet och president Erdoğan valt ut. I stället för att bli nyckeln till en snabb ratifikationsprocess gav memorandumet Turkiet en möjlighet att gång på gång pressa den svenska regeringen till eftergifter. Memorandumet är långtgående på flera punkter och tvingar Sverige och Finland till politiska positioner som andra Natoländer inte tagit. Därigenom har Turkiet både lyckats sätta sitt narrativ i den svenska debatten och påverkat den svenska lagstiftningsprocessen t.ex. gällande lagstiftning om deltagande i terrororganisation.

Trots att Sverige och Finland nu godkänts av alla andra Natoländer återstår två, Turkiet och Ungern. Det är båda länder med kraftigt bristande och alltmer krympande demokrati som utnyttjat Sveriges Natoansökan för egen vinning. Att dessa risker inte analyserades och togs på allvar i förväg, innan den svenska ansökan lämnades in, är mycket allvarligt och har skadat Sverige.

Under den nuvarande regeringen har situationen förvärrats ytterligare. Gemensamt har varit den eftergiftspolitik vars resultat vi nu kan läsa av i ett försämrat säkerhetspolitiskt läge. Processen kan beskrivas som det kanske största svenska diplomatiska misslyckandet under efterkrigstiden.

8 Förankring av Natopolitiken i riksdagen

Regeringen berör i proposition 2022/23:74 kraven på förankring i riksdagen, och konstaterar att det kan göras på olika sätt men att det enda direkta kravet är information i Utrikesnämnden. Vänsterpartiet menar att detta inte räcker för att riksdagens partier ska vara väl informerade om vad som planeras och beslutas inom Nato och vilka ställningstaganden regeringen avser att ta. Det är därför av största vikt att regeringen

inleder en dialog med riksdagens samtliga partier om hur sådan kontinuerlig förankring ska kunna göras.

Regeringen ska ta initiativ till en ordning för kontinuerlig förankring av Nato-politiken med riksdagens samtliga partier. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Håkan Svenneling (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Kajsa Fredholm (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Linda W Snecker (V)